

Arne Andersson, Frölunda

berättar för Sture Hjalmarsson 1983-03-07

Jag är född den 16 november 1916 i Rånnaväg där mina föräldrar Sigrid och Tage Andersson ägde och brukade Gamlegården 4:3.

Min mor hade en stickmaskin hemma så jag kom redan i barnåren i kontakt med den textila tillverkningen och när jag hade konfirmerats började jag som spolare på fabriken hos K. W. Karlsson. Efter att ha spolat i 3-4 år fick jag gå över till stickning och körde tre-skift i nära 4 år. Det var på Dubied jacquardmaskiner som var moderna på den tiden.

1938 började jag på Norra Kind hos min svåger Axel Bolander, som till en början höll till i de små stugorna borta i Bensgården men senare flyttade fram till sin fastighet nära korsvägen i Frölunda.

Här efterträdde jag Hilding Ericsson som då flyttade över till Henrik Gustafsson och jag fick syssla med lite av varje i Bolanders rörelse.

Jag var på Norra Kind i 9 år och på våren 1946 började jag lite eget. Jag fick låna en stickmaskin på Ulricehamns Yllefabrik och stickade lite på eftermiddagar och kvällar till en början. I augusti månad började vi i övervåningen i min bostad och det blev rätt mycket redan från början.

Jag lyckades få tag i lite egna garner tack vare att jag hade en del goda vänner i trikåbranschen, för det var ju strax efter kriget och licens på garnerna. Bland annat så hjälpte Fritz Segerqvist mej rätt mycket, för han hade ju sina kontakter. Vi stickade också rätt mycket åt Ulricehamns Yllefabrik då i början.

Jag hade anställt några stycken redan strax efter det att jag börjat eget och vi satt och stickade på vanliga handstickmaskiner till en början. Senare köpte jag en Bergmansställ, det var två vanliga stickmaskiner som var monterade på en ställ och drogs med motor, man fick sköta dem som vanliga handmaskiner, men man slapp ju att dra dem.

Vi hade ett stort stickmaskinsbord på gavelfronten och där satt vi tre och stickade och bakom oss hade jag tagit ned en vägg mot en garderob och där hade vi Bergmansställen. Det var trångt och i det andra rummet hade vi symaskinerna. Vi skulle ju ha en spolmaskin också och jag köpte en spolmaskin uppe i Falköping, det var en firma som tillverkade sådana där.

Det var en maskin med träspolar, vanligen skulle man ju ha 12 spolar men vi kunde inte ha mer än 11 för att kunna få upp den genom trappan. Vi släpade upp den genom trappan och så spolade vi däruppe också. Det hade blivit något krångel borta hos Henrik Gustafsson så det slutade en del sömmerskor där och vi tog hand om tre stycken.

Då fick jag skaffa maskiner och lite lönsömnad och vi fick en väldig massa mössor åt en Malmöfirma som vi höll på att sy åt i flera år.

Efter hand så var vi 7 stycken som jobbade däruppe i övervåningen och det var dags att tänka på ett fabriksbygge och vi byggde första etappen på fabriken 1951. Då hade vi varit i vår bostad i 5 år.

Det var svårt att få byggnadstillstånd då, men jag köpte en stuga i Månstad som var tvungen att rivras och därför kunde jag få tillstånd att bygga.

Evert Johansson i Björkäng, Gunnar Johansson på Berga och far var med där nere och sågade ned den och sedan byggde Evert och Gunnar fabriken. Det var ett problem med tomterna, det var ett par stycken och dom var avsedda för bostadsändamål och lantmätare Bendt och flera till satte sig emot att jag skulle få bygga fabrik där. Men jag fick låna kartan och reste direkt till länsstyrelsen i Vänersborg och talade om hur jag ville ha det. Dom var mycket förstående och lovade att hjälpa mig. ”Det är levande material och vi ska anpassa oss efter vad folk behöver, det är inte fråga om annat” sa dom och menade att det var saker som inte en lantmätare skulle stoppa. Jag fick lämna kartan där och dom lovade att rätta till det så som jag ville ha det. Jag ringde kyrkoherde Olevall och fick lov att köpa tomterna av pastoratet.

Då byggde vi som sagt första etappen 1951 och vi började i rätt ända med tanke på senaste utbyggnad. Då hade det kommit ut lite modernare Bergmasställar och vi köpte några stycken för vi tyckte att vi fått väldigt gott om utrymme i den nya fabriken. Den var ju liksom senare tillbyggnader i två våningar plus källarvåning.

Vi har senare byggt till fabriken åren 1956, 1958, 1963, 1969 och 1976, sammanlagt 5 tillbyggnader. De anställdas antal har ökat undan för undan, men de sista åren har det varit rätt oförändrat., för nu kommer vi strängt taget inte längre. Maskinutvecklingen har gått framåt, så nu behövs inte så mycket manuellt arbete. En stickare kan idag få fram lika många plagg på en dag som det förr tog en hel månad att göra.

Vi hade förr många hemarbetare som satt och sydde knapphål och drog in garnändar, nu har vi specialmaskiner till detta och kan göra allt själva. Det var jobbigt att bära omkring allt detta i bygden och det kostade ju pengar att köra omkring med det också. Då var det många gamla tanter som satt med det, nu går det på ett ögonblick i fabriken.

Vi har nu 8 elektroniska maskiner och 4 ”Diamanter” och har sammanlagt 5 stickare. Dessutom har vi maskiner så att vi tillverkar sockor och vantar.

Maskinerna går först i dagskift och så har vi en som stickar nattsift på de maskiner som vi har mest att göra på. Det är Bror Öberg som kör ständig nattsift och han vill inte ha någon annan arbetstid.

Sedan köper han garn av oss och stickar hemma och syr ihop, detta säljer han sedan på torgen i Jönköping. Han är makalös den killen.

Vi är 35 här på fabriken nu och så har vi ett 10-tal hemsömmerskor.

De garner vi använder är till 60 % ren acryl, så har vi acryl-ull och acryl-bomull samt på senare tid ren ull. Acrylen var nog på utgående ett tag, men den har kommit tillbaka för det är ju den billigaste material vi har och den kommer från Korea. Det ställer sig nog för dyrt att slopa detta material.

Vi köper till 70 % ofärgat garn och låter färga själva. Det byter färger så ofta och det måste vara precis den nyansen som folk vill ha. Köper vi färgat garn kanske vi inte får just den nyansen, det har vi blivit brända på flera gånger. Däremot är den ull som vi köper färgad och den kommer från Österrike. Vi har anlitat Bergs färgeri i Mölndal i många år men nu är det färgeriet nedlagt på grund av miljövårdsbestämmelser och Haldens färgeri i Fritsla och Tre Färgare i Skene har övertagit det så nu färgar vi där istället.

Det finns knappast några svenska garner att köpa idag, men Kamgarn i Borås gör en speciell sort som vi köper ibland.

Vår omsättning är inte så stor som man tycker den skulle vara med så många anställda, men den är nu uppe i drygt 8 miljoner. Men det är så mycket handarbete på allting fortfarande, trots maskinutvecklingen så den stiger inte så fort men den kryper uppåt undan för undan.

Vi investerar för över en halv miljon varje år, dom pengar vi tjänar lägger vi där. Att låna pengar och investera med blir i dag för dyrt.

Vi har väl fått lite statliga investeringslån till skapliga räntor, men nu är dom pengarna slut och man vet inte om det blir några fler heller. Det har hjälpt oss mycket därför att maskinerna är så dyra nu, en elektronisk maskin kostar idag 300.000 kr och produktionen blir inte så stor i förhållandet till inköspriset. Det är Hillert här som förstår sig på maskinerna, han klarar det mesta men om vi behöver anlita någon utifrån så har vi ju köpt maskinerna av en sådan firma som kan ge god service. Det är Tricoma vi köpt av och dom är här på ett par timmar om vi behöver anlita dom. Det går inte att köpa maskiner utan att vara förvissad om god service. Då kanske maskinen kunde fått stå en vecka eller 14 dar innan den bleve lagad.

Vi har haft tur med de här maskinerna, det har inte misslyckats något att tala om. Dom går på kassetband och kan ställas in på en kvart – 20 minuter och att göra ett nytt mönster tar inte mer än en halv timma.

Det är på detta som vi klarar oss, får vi en ny order som skall vara färdig på 3-4 veckor, så gäller det att kunna slänga in den med detsamma. Förr kunde det ta 4-5 veckor innan man fick mönstret till Dubiederna. Enfärgat kunde man köra på pappkort men om man skulle ha jacquard så måste man ha stålkort och då tog det så lång tid.

På dessa nya elektroniska maskiner kan man göra allt som man kan tänka sig, jacquard, överhäng, tunnelstickat, det plockar över från den ena bädden till den andra, allt utan svårighet bara det är rätt programmerat på kassetbandet. Det är helt otroligt vad utvecklingen har gått framåt när det gäller maskinerna.

Vi får ofta förfrågan från myndigheter och andra, vad vi tror om framtiden och vi brukar alltid svara att vi är optimister. Vi får också lämna statistik till myndigheterna om vår produktion, om våra maskiner, om hur mycket garn vi har i lager och om utbetalda löner.

Tyvär är det rätt stora kundförluster nu förtiden, det är många affärer som slår runt och det är mycket svårt att ha någon riktig kontroll på kundernas soliditet. Ibland händer det att dom bara ger sig iväg utom räckhåll utan att bry sig om att göra rätt för sig.

Det är inte längre skamligt att slå runt i affärer, om det inte går till konkurs utan det blir ett ackord på kanske 40 procent, då verkar det som om alla parter är glada och belåtna, det har jag sett exempel på. Men det är naturligtvis bra om man kan bli av med 60 procent av sina skulder och troligtvis ha en del undangömt innan.

Den dataanläggning som vi har ihop med Gällstads Ylle har ingenting med stickmaskinerna att göra, men den skall underlätta produktionen. Om vi lägger upp en tröja så kan vi plocka in i datan hur många procent garn det går åt av de olika färgerna i den. Får vi sedan en order så kan man snabbt se hur mycket garn man behöver av de olika färgerna och datan skall också hålla reda på garnlagret, så att man snabbt kan se hur läget är.

Man kan ju nästan mata in allt i datan och få ett snabbt svar som skall underlätta mycket manuellt arbete. Den har väl inte fungerat till 100 procent ännu, men den är ju rätt ny och det tar tid att rätt lära sköta den. Jag har varit rätt skeptisk till datan och sagt att det är det sämsta som vi skaffat oss, men jag hoppas att jag får ge mej på den punkten.

Vi gör mellan 150 och 170 000 plagg om året så det är en hel del att hålla reda på. Vi har också börjat med direktförsäljning på torsdagseftermiddagarna och det har gått bättre än vi trodde.

Nu har jag i stort sett lämnat över skötseln av företaget till våra barn, dom har nästan 75 procent av aktierna, men jag har lite kvar så jag har inte släppt helt ännu. Det är bra att ha gjort upp det här med ägandeförhållandet så att barnen kan ta över det helt när så blir aktuellt.

Arne Andersson, Frölunda
16/11 1916 – 15/4 1997